

**ХЕРСОНСКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**Затвержено
На засіданні кафедри
Протокол від 15.09.2020 р. №2а
в.о. зав. кафедри
О.В. Давидов**



**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
Загальне землезнавство**

Освітня програма Географія
Першого (бакалаврського) рівня
Спеціальність 106 Географія
Галузь знань 10 Природничі науки

2020 – 2021 навчальний рік

1. Анотація курсу. Вивчення цієї дисципліни надає можливості майбутнім фахівцям галузі «106 Географія» закріпити та інтегрувати набуті знання за фахом у сферу опанування та використання законів розвитку Землі.

Назва навчальної дисципліни/освітньої компоненти	Загальне землезнавство
Викладач (і)	Котовський Ігор Миколайович
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf_ecol/ChairSocialEconomicGeography.aspx
Контактний тел.	+380974851900
E-mail викладача	kotovsky1941@gmail.com
Графік консультацій	Кожного вівторка, з 16.00 до 17.00

2. Мета та завдання курсу. Головною метою курсу є розкриття загальних особливостей еволюції, будови та основних властивостей ландшафтної оболонки, окремих її складових та Землі як планети. Сформувати комплексний світогляд на природні процеси і явища, що відбуваються навколо, проаналізувати суть найважливіших законів і закономірностей будови та розвитку ландшафтної оболонки, її ієрархічної структури, тісних і динамічних взаємозв'язків між окремими геокомпонентами та геокомплексами, формування та розвитку Землі як планети, навколосемного простору тощо

3. Програмні компетентності та результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Загальне землезнавство» у студента мають бути сформовані такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів

Загальна компетентність:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

Спеціальна компетентність:

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

Результати навчання:

Вивчення дисципліни «Загальне Землезнавство» забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

Р 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук...

Р 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

Р 03. Пояснювати особливості організації географічного простору..

Р 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

Р 11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

Завдання вивчення дисципліни:

- навчальні: забезпечити засвоєння студентами необхідного обсягу теоретичних та прикладних знань із загального землезнавства, а також інтеграцію знань, отриманих студентами під час вивчення окремих фізико-географічних дисциплін; формування уявлення про географічну оболонку як цілісну систему, оволодіння фундаментальними вихідними поняттями сучасного землезнавства;

- методологічні: оволодіння методологічним апаратом фізичної географії, принципами, методами, технологіями, засобами дослідження фізико- географічних об'єктів;

- дослідницькі: формувати у студентів вміння самостійно проводити дослідження фізико-географічних об'єктів, природних комплексів, залучати до цього процесу учнів (зокрема в рамках роботи Малої академії наук учнівської молоді);

- практичні: пізнання закономірностей будови, динаміки і розвитку ландшафтної оболонки для розробки системи

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3,5/105	24	28	53

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
2020/2021	1,2	106 Географія	1	Обов'язкова

6. Технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для: комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Програмне забезпечення MS Windows XP; Internet Explorer; Win RAR; Adobe Reader 9.

7. Політика курсу

Під час вивчення дисципліни «Методи природно-географічних досліджень» студенти мають регулярно відвідувати навчальні заняття згідно затвердженого розкладу або ж документально підтвердити важливу причину своєї відсутності (медична довідка, довідка з військомату, лист-клопотання щодо участі у певних культурно-масових, наукових, спортивних заходах тощо).

В процесі навчання студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки: зокрема не допускається з боку студентів списування, надання завідомо неправдивої інформації, фабрикація та фальсифікація даних, академічний плагіат та самоплагіат, несвоєчасне виконання чітко поставленого завдання, пропонування хабара викладачу, користування мобільним телефоном під час занять різної форми, а також іншими гаджетами під час контрольних заходів перевірки знань. Співпраця студента із іншими учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, працівниками навчальних лабораторій, деканату, бібліотеки та ін.) має базуватись на принципах поваги, партнерства та взаємодопомоги, відповідальності, законності, соціальної справедливості, дотримання ділового етикету.

Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.

8.Схема курсу

Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних занять)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
. Змістовий модуль 1. Вступ.					
Тиждень 1, 2 год	<p>ЗМ1 Земля як планета</p> <p>Тема 1: Вступ</p> <p>1.Загальне землезнавство як наука. Система географічних наук. Історія розвитку загального землезнавства.</p> <p>Загальне землезнавство – узагальнююча наука, частина фізичної географії, що вивчає загальні закономірності природи Землі в цілому, її структуру, склад, динаміку. Поняття про об'єкт та предмет вивчення загального землезнавства. Завдання землезнавства на сучасному етапі розвитку суспільства. Методи загального землезнавства. Система географічних наук. Місце загального землезнавства серед інших географічних наук. Міжпредметні та міжгалузеві зв'язки.</p>	Лекція	[1; 4; 8; 9]	Місце загального землезнавства в системі географічних наук. Міжпредметні та міжгалузеві зв'язки.	2
Тиждень 2 2 год	<p>Тема 2. Методологічні основи загального землезнавства.</p> <p>Історія розвитку загального землезнавства. Теоретико-методологічні основи загального землезнавства. Найважливіші методи дослідження.</p> <p>Періодизація в історії розвитку географічної науки.</p>	Лекція	[1; 2; 8; 9; 13; 15]	Історія розвитку загального землезнавства В світі та Україні.	2

	<p>Накопичення географічних знань в найдавніші часи.</p> <p>Розвиток географії в епоху античності та середні віки.</p> <p>Передумови, особливості та наслідки епохи Великих географічних відкриттів. Географія власне Нового часу.</p> <p>Особливості розвитку географії під час Новітнього періоду в історії людства..</p>				
Тиждень 3, 2 год	<p>Тема 1-2: Загальне землезнавство як наука: об'єкт, предмет та наукові і прикладні завдання. Різноманіття географічних наук</p>	Лабораторна робота	[1; 2; 8; 9; 13; 15]		2
Тиждень 4, 2 год	<p>Тема 3. Всесвіт. Будова, структура та еволюція Всесвіту. Сонячна система. Гіпотези про утворення Землі та Сонячної системи. Походження Сонячної системи і Землі. Поняття про Всесвіт та його будова.</p>	Лекція	[1; 3; 4; 8;	<p>Методологія загального землезнавства. Джерела інформації в землезнавстві. Парадигми землезнавства.</p>	2
Тиждень 5, 2 год	<p>Тема 4. Сонячна система . Сонячна система. Сонце. Планети Сонячної системи, їх фізичні параметри та особливості динаміки. Зорі, астероїди, метеороїди, комети. Планета Земля: її параметри, фігура, рухи Лабораторна робота. Гіпотези щодо виникнення планети Земля.</p>	Лекція	[1; 3; 4; 8;	<p>Теорія Великого вибуху як основа космогонічного вчення.</p>	2
Тиждень 6, 2 год	<p>Тема 3. Земля в космічному просторі.</p>	Лабораторна робота	[1; 3; 4; 8; 9]		2
Тиждень 7, 2 год	<p>Тема 5. Форма і розміри Землі. Рухи Землі та їх географічні наслідки. Формування та еволюція планети. Первісні уявлення про Тема форму та будову Землі. Еволюція уявлень про фігуру Землі. Поняття про еліпсоїд і геоїд. Форма і розміри Землі. Географічне значення розмірів і маси Землі. Гравітаційне поле Землі. Магнітне поле Землі. Географічний простір Землі. Гравітаційне поле</p>	Лекція	[1; 3; 4; 8; 9]	<p>Наближення поглядів щодо фігури Землі.</p>	2

	Землі. Магнітне поле Землі. Географічний простір Землі.				
Тиждень 8, 2 год	4. Форма та розміри Землі, і їх географічні наслідки. Формування Тема та еволюція планети Земля	Лекція	[-	2
Тиждень 9 2 год	<p>Рухи землі</p> <p>Тема 5. Форма і розміри Землі. Рухи Землі та їх географічні наслідки. Формування та еволюція планети (продовження).</p> <p>Рухи Землі та їх географічні наслідки.</p> <p>Докази, наслідки, характеристики добового обертання Землі. Час.</p> <p>Припливи та відпливи. Причини прояву сили Коріоліса. Рух Землі навколо Сонця. Причини зміни пір року на Землі. Нерівність пір року. Кліматичні наслідки обертання Землі. Деякі особливості планетарної природи Землі. Космічний вплив на Землю. Сонячно-земні зв'язки.</p>	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Географічний простір Землі	2
Тиждень 10 , 2 год	... Тема 5. Рухи Землі та їх географічні наслідки.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]	-	2
Тиждень 11 , 2 год	Тема 6. Літосфера. Внутрішня будова Землі. Мінерали та гірські породи. Геологічні процеси. Поняття про літосферу її склад та будова. Внутрішня будова Землі. Утворення, основні фізичні властивості та класифікація мінералів. Гірські породи їх походження та фізичні властивості. Форми залягання гірських порід. Проблема часу у природі Землі.	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Географічний простір Землі	2
Тиждень 12 2 год	Тема 7. Рельєф та різноманіття його форм. Ендогенні геологічні процеси і літосфера. Магматизм і рельєфоутворення (інтрузивний та ефузивний магматизм). Рельєфоутворююча роль тектонічних процесів. Сейсмічні явища та рельєф. Розміщення материків та океанів (материки	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Географічний простір Землі.	2

	та океани, острови). Екзогенні геологічні процеси.				
Тиждень 13 2 год	ЗМ2 Характеристика земної поверхні Тема 6. Внутрішня будова Землі. Гірські породи та мінерали	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]	-	2
Тиждень 14 2 год	Тема 7. Рельєф та різноманіття його форм. Класифікація форм рельєфу. Рельєфоутворюючі чинники та процеси. Тектонічні та магматичні процеси і рельєф. Вивітрювання. Еолові процеси і рельєф. Флювіальні процеси і рельєф. Карст і карстовий процес. Берегові процеси та основні форми берегів. Схилі процеси та рельєф схилів. Гляціальний, біогенний та антропогенний типи рельєфу. Основні форми рельєфу суходолу та океану.	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Ендогенні процеси і їх вплив на різноманіття ландшафтної оболонки.	2
Тиждень 15 2 год	Різнманіття геологічних процесів та їх наслідки	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]	–	2
Тиждень 16 2 год	Тема 7. Чинники формування рельєфу. Класифікація форм рельєфу.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тиждень 17 2 год	Тема 8. Погода і клімат.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тиждень 18 2 год	Тема 7. Чинники формування рельєфу. Класифікація форм рельєфу.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		2
Тиждень 19 2 год	Тема 9. Гідросфера та її складові	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Ознаки глобальної екологічної кризи.	2
Тиждень 20 2 год	Тема 13. Ландшафтна оболонка: будова, властивості, та структура. Ноосфера. Вплив людина на навколишнє середовище. Глобальні зміни ландшафтної оболонки. Поняття про ландшафтну оболонку. Межі ландшафтної оболонки та її загальні закономірності	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Глобальні проблеми природи та людства. Забруднення Світового океану.	2

Тиждень 21 2 год	Тема 13. Ландшафтна оболонка: будова, властивості, та структура. Ноосфера. Вплив людина на навколишнє середовище. Глобальні зміни ландшафтної оболонки. Поняття про ландшафтну оболонку. Межі ландшафтної оболонки та її загальні закономірності.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]	Глобальні проблеми природи та людства. Скорочення біотичного та ландшафтного різноманіття. Знеліснення та опустелення.	3
Тиждень 22 2 год	Тема 11. Біосфера та біотичне різноманіття світу	Лекція	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тижде 2 год ь 23	Тема 13. Ландшафтна оболонка: будова, властивості, та структура. Ноосфера. Вплив людина на навколишнє середовище. Глобальні зміни ландшафтної оболонки (продовження). Глобальні проблеми розвитку ландшафтної оболонки та їх причини. Зміни ландшафтної оболонки і їх наслідки.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тиждень 24 2 год 24	Тема 13. Ландшафтна оболонка: будова, властивості, та структура. Ноосфера. Вплив людина на навколишнє середовище. Глобальні зміни ландшафтної оболонки (продовження). Глобальні проблеми розвитку ландшафтної оболонки та їх причини. Зміни ландшафтної оболонки і їх наслідки.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тиждень 25 2 год	Тема 14. Глобальні зміни ландшафтної оболонки.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3
Тиждень 26 2 год	Тема 15. Глобальні екопроблеми і їх наслідки.	Лабораторна робота	1; 2; 8; 9; 13; 15]		3

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, фахові кваліфікаційні завдання, тестовий контроль тощо.

Загальна оцінка з навчальної дисципліни складається 100 балів. Оцінювання результатів навчання є сумою балів, одержаних за виконання окремих форм навчальної діяльності: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять, виконання завдань самостійної роботи.

Система оцінювання та вимоги

№	Види навчальної діяльності (робіт)	модуль 1	модуль 2		модуль n	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)						
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)					
	- тестування					
	- письмова робота					
	- практичні (лабораторні) роботи	21	21			42
	- усне опитування	6	6			12
	- тощо					
2.	Самостійна робота	3	3			6
3.	Підсумковий контроль (екзамен)		40			40
4	Разом балів	30	70			100
Вибіркові види діяльності (робіт)						
1	-участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах; - підготовка наукової статті, наукової роботи на конкурс; - тощо					max 10

10. Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	FX		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Багров М.В. Землезнавство / М.В. Багров, В.О. Боков, І.Г. Черваньов. – К.: Либідь, 2000. – 463 с.
2. Вальчук-Оркуша О.М. Загальне землезнавство. Гідрологія / О.М. Вальчук-Оркуша. – Вінниця: Едельвейс, 2010. – 267 с.
3. Волошин І.І. Загальне землезнавство: практикум / І.І. Волошин, А.Є. Уварова. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. – 238 с.
4. Дзюбайло А.Г. Загальне землезнавство: підручник / А.Г. Дзюбайло, С.С. Монастирська, М.Р. Досвідчинська. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – 246 с.
5. Коротун І.М. Загальне землезнавство: навч. посібник / І.М. Коротун. – Рівне, ДІВА, 2013. – 308с.
6. Лясота О.Л. Словник термінів загального землезнавства / О.Л. Лясота, Д.Н. Плахтій. – Кам'янець-Подільський, «ПП «Медобори-2006», 2011. – 144 с.
7. Олійник Я.З. Загальне землезнавство / Я.З. Олійник, Р.Л. Федорищак, П.Т. Шищенко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 247 с.
8. Рельєф України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В.В. Стецюка. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 688 с.
9. Савчук, Р.І. Загальне землезнавство з основами краєзнавства: практикум / Р. І. Савчук. – Суми: Університетська книга, 2015. – 184 с.
10. Топчієв О.Г. Предметна область географії та її сучасні трансформації / О.Г. Топчієв // Укр. геогр. журн. – 2016. – №1. – Допоміжна література
1. Геренчук К.И., Боков В.А., Черванев И.Г. Общее землеведение: учебник для геогр. спец. ун-тов / К.И. Геренчук, В.А. Боков, И.Г. Черванев. – М.: Высш. шк., 1984. – 255 с.
2. Голубець М.А. Середовищезнавство – в географічну науку / М.А. Голубець // Укр. геогр. журн. – 2015. – №2. – С. 10-15.
- Гукалова І.В. Вступ до фаху: географія і суспільство / І.В. Гукалова, Д.С. Мальчикова. – Херсон: ОЛДІ Плюс, 2015. – 268
3. Климишин І.А. Астрономія / І.А. Климишин. – Львів: Світ, 1993. – 384 с.
4. Круть И.В. Введение в общую теорию Земли: уровни организации геосистем / И.В. Круть. – М.: Мысль, 1978. – 368 с.
5. Кэри У. В поисках закономерностей развития Земли и Вселенной / У. Кэри. – М., 1991. – 447 с.
6. Маца К.А. Земная планетарная система (опыт исследования системной организации Земли) / К.А. Маца. – К.: Обрій, 2011. – 263 с.
7. Харвей Д. Научное объяснение в географии. Общая методология науки и методология географии / Д. Харвей. – М.: Прогресс, 1974. – 502 с.
8. Шальнев В.А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа / В.А. Шальнев. – Ставрополь: Изд. СГУ, 2006. – 110 с.
9. Sumners C. An Earthling's guide to Mars: Plan tomorrow's Mars vacation today / C. Sumners, P. Rawlings. – New York: McGraw -Hill, 1999. –144 p

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <http://www.mes.msu.ru/>
2. <http://wdc.org.ua/atlas/>.

Підсумковий контроль.

Питання до екзамену

1. Загальне землезнавство як самостійна наука: об'єкт та предмет дослідження.
2. Методи дослідження загального землезнавства.
3. Місце загального землезнавства серед інших географічних наук.
4. Історія розвитку загального землезнавства.
5. Джерела інформації в загальному землезнавстві.
6. Загальні особливості будови та хімічного складу Всесвіту.
7. Будова Сонячної системи.
8. Гіпотези формування Всесвіту та Сонячної системи.
9. Наближення поглядів щодо фігури Землі.
10. Форма і розміри Землі.
11. Рухи Землі та їх географічні наслідки.
12. Гравітаційне та магнітне поля Землі.
13. Сонячно-земні зв'язки.
14. Внутрішня будова Землі.
15. Ендогенні процеси та їх вплив на ландшафтну оболонку.
16. Екзогенні процеси та їх вплив на ландшафтну оболонку.
17. Літосфера, її склад та будова.
18. Гірські породи та мінерали.
19. Геохронологічна шкала.
20. Основні елементи тектонічної будови літосфери.
21. Основні геологічні процеси та їх наслідки.
22. Формування рельєфу та класифікація форм рельєфу.
23. Основні етапи горотворення та їх наслідки.
24. Закономірності літосферного кругообігу речовини та енергії.
25. Вчення про біосферу.
26. Розподіл живої речовини на Землі. Основні біоми. Трофічні ланцюги. Проблема збереження біотичного різноманіття світу.
27. Ґрунт як природно-історичне тіло. Ґрунтоутвірні фактори.
28. Різноманіття ґрунтів світу.
29. Будова і структура ландшафтної оболонки.
30. Загальні закономірності розвитку ландшафтної оболонки.
31. Географічна зональність та особливості її прояву.
32. Висотна поясність та її прояв.
33. Ландшафтне різноманіття світу та проблема його збереження. Природні та антропогенні ландшафти.
34. Ноосфера та охорона природи